

HISTORIA**Wymagania edukacyjne na poszczególne oceny**

Klasa II - poziom rozszerzony okres I	
Dopuszczająca	<p>Uczeń :</p> <p>Wie, co to jest periodyzacja dziejów i źródło historyczne. Wie, że do najdawniejszych dziejów ludzkości istnieją źródła inne niż pisane. Wymienia najstarsze cywilizacje i pokazuje je na mapie oraz na osi czasu. Zna nazwy epok dziejów Ziemi i pojęcie: antropogeneza. Zna imiona bogów egipskich. Zna warunki i czynniki wpływające na organizację państw w Mezopotamii. Wymienia chaotycznie imiona bogów babilońskich. Zna warunki i czynniki wpływające na organizację państw w Mezopotamii. Wymienia chaotycznie imiona bogów starożytnych Indii i systemy starożytnych Chin. Zna warunki i czynniki wpływające na organizację państwa Izrael i państwa fenickiego. Wskazuje te kraje na mapie. Oceniana aktywność i umiejętność pracy w grupie. Ocena według punktacji przyjętej przez nauczyciela. Potrafi wskazać na mapie Kretę i Mykeny. Zna pojęcie polis; wymienia najważniejsze greckie polis. Wymienia instytucje władzy w Sparcie. Zna pojęcie: spartańskie wychowanie. Wskazuje na mapie Ateny. Wymienia etapy ewolucji ustroju ateńskiego. Zna przyczyny wojen grecko-perskich i przedstawia ich chronologię. Zna dokonania wcześniejszych reformatorów ustroju ateńskiego. Wymienia przyczyny wojny peloponeskiej. Podaje podstawowe informacje na temat Aleksandra Wielkiego. Wymienia bogów greckiego panteonu. Zna pojęcie: filozofia. Wymienia podstawowe style architektoniczne i gatunki literackie, które powstały w Grecji. Oceniana aktywność i umiejętność pracy w grupie. Ocena według punktacji przyjętej przez nauczyciela. Wymienia warunki i okoliczności osadnictwa na Półwyspie Apenińskim. Zna mity o początkach Rzymu. Ocenia najważniejsze wydarzenia z podbojów Rzymu. Zna podłoże, przyczyny i przebieg wojen punickich. Zna i rozumie strukturę społeczną republiki i jej urzędów. Zna i rozumie strukturę społeczną cesarstwa i jego urzędów. Wymienia grupy składające się na społeczeństwo rzymskie. Zna systemy religijne Rzymu i działalność Jezusa Chrystusa. Potrafi wymienić najważniejsze osiągnięcia starożytnego Rzymu. Wymienia charakterystyczne rodzaje budowli rzymskich. Podaje wpływ chrześcijaństwa na przemiany kultury późno antycznej. Pamięta podział państwa rzymskiego i wskazuje Bizancjum na mapie. Zna podstawowe informacje o Arabach i ich ekspansji w VII–X w. Zna podstawowe informacje o Mahomecie i jego nauce. Umieszcza w czasie i przestrzeni królestwo Franków. Zna nazwy dynastii panujących w państwie frankijskim. Wymienia nazwy obszarów, które weszły w skład monarchii karolińskiej. Zna daty koronacji cesarskiej Karola Wielkiego i traktatu w Verdun oraz jego główne postanowienia. Wymienia nazwy plemion słowiańskich osiadłych w Europie pomiędzy V a IX w. Zna nazwy grup, na które podzieliły się plemiona słowiańskie podczas zasiedlania Europy, i nazwy słowiańskich państw powstałych pomiędzy VII a X w. Wskazuje na mapie plemiona zamieszkujące ziemie polskie i ich siedziby. Wie, że pierwszym historycznym władcą Polski był Mieszko I z dynastii Piastów. Zna daty chrztu Mieszka I i bitwy pod Cedynią. Zna daty zjazdu gnieźnieńskiego, pokoju w Budziszynie i koronacji królewskiej Bolesława Chrobrego. Wie, jakie stosunki łączyły Chrobrego z cesarstwem niemieckim. Zna okoliczności śmierci świętego Wojciecha. Wie, że Mieszko II, następca Bolesława Chrobrego, został pokonany w 1031 r. przez koalicję niemiecko-ruską. Potrafi wymienić następców Mieszka II. Wymienia główne postacie związane z omawianym tematem (Henryk IV, Fryderyk I Barbarossa, Fryderyk II, Grzegorz VII, Innocenty III). Zna przyczyny sporu o inwestyturę. Zna pojęcie wyprawy krzyżowej/krucjaty i wymienia główne krucjaty (I, II, III, IV) oraz ich daty. Zna pojęcie: rekonkwista i nazwy zakonów rycerskich powstałych w epoce krucjat. Omawia okoliczności i cele powstania zakonów rycerskich. Wymienia próby chrystianizacji plemienia Prusów podejmowane przez władców piastowskich. Wymienia nowe zjawiska w rozwoju państw środkowej i wschodniej Europy w pełnym średniowieczu. Wskazuje na mapie poszczególne państwa europejskie i chaotycznie wymienia podstawowe przyczyny konfliktów między nimi. Wymienia przyczyny kryzysu państwa polskiego w pierwszej połowie XI w. Omawia kształt terytorialny i strukturę kościelną państwa Bolesława Śmiałego oraz wymienia powody, dla których musiał on opuścić Polskę. Wymienia ziemie, które wchodziły w skład dzielnic senioralnej. Wskazuje ziemie łączycką i sandomierską. Podaje najbardziej istotne cechy rozbicia dzielnicowego w Polsce. Wymienia władców Polski, którzy koronowali się przed Przemysłem I. Potrafi wymienić główne problemy polityczne oraz przejawy kryzysu gospodarczego i społecznego w Europie późnego średniowiecza. Łączy określenie</p>

	<p>wojna stuletnia z konfliktem francusko-angielskim. Zna nazwy państw średniowiecznej Europy Środkowo-Wschodniej i nazwy dynastii rządzących w tych państwach w okresie od ich powstania do XII–XIV w. Wymienia kierunki uderzenia Tatarów na Europę w XIII w. Wie, jaki wpływ na dzieje Europy Środkowo-Wschodniej wywarły najazdy Mongołów w XIII w. Zna daty koronacji Przemysła II i Wacława II oraz Władysława Łokietka. Wie, jakie ziemie weszły w skład państwa Łokietka. Ocenia, w jakim stanie Łokietek pozostawił państwo swojemu synowi Kazimierzowi. Wskazuje najważniejsze elementy polityki zagranicznej Kazimierza Wielkiego (zjazd w Wyszehradzie, pokój z Krzyżakami w Kaliszu) i wewnętrznej (ufundowanie Akademii w Krakowie). Wymienia terytoria, które znajdowały się we władzy Kazimierza Wielkiego u schyłku jego panowania. Zna imiona następców Kazimierza Wielkiego z dynastii Andegawenów. Wie, że pierwszym królem z dynastii Jagiellonów był Władysław Jagiełło. Wskazuje na mapie Królestwo Polskie, Wielkie Księstwo Litewskie i państwo zakonu krzyżackiego. Zna położenie miejscowości Krewa, Horodło, Grunwald, Toruń. Wymienia poznane przywileje szlacheckie. Wskazuje Malbork, Królewiec, Elbląg, Toruń, Chojnice i miejsca bitew stoczonych w wojnie trzynastoletniej. Wymienia królów panujących w średniowiecznej Europie. Wymienia insygnia władzy książęcej i królewskiej widoczne na monetach i pieczęciach, zamieszczone w podręczniku oraz innych źródłach ikonograficznych. Wymienia najważniejsze urzędy państwowe. Zna pojęcia: feudalizm, poddaństwo, immunitet, alodium, beneficjum, feudum. Wyjaśnia pojęcia: sołtys, rataj, opole, danina, pańszczyzna, trójpolówka. Wymienia najważniejsze ośrodki miejskie w Europie Zachodniej i wskazuje je na mapie.</p>
Dostateczna	<p>Uczeń: Zna rodzaje podziału dziejów i rodzaje źródeł historycznych. Zna pojęcia: era, epoka, stulecie, historiografia. Potrafi uporządkować chronologicznie poszczególne ery geologiczne i wskazać ich charakterystyczne cechy. Umie przypisać poszczególne umiejętności do odpowiednich typów hominidów. Wyjaśnia zależność rozwoju gospodarczego od położenia geograficznego i powstania państwa. Wymienia oryginalne cechy egipskiego systemu wierzeń. Wyjaśnia zależności rozwoju gospodarczego od położenia geograficznego i powstania państwa. Wymienia oryginalne cechy babilońskiego systemu wierzeń. Charakteryzuje najważniejsze osiągnięcia kulturalne i techniczne starożytnych Chin i Indii. Zna rolę Biblii w poznawaniu historii starożytnego Izraela. Wymienia warunki naturalne na Półwyspie Bałkańskim. Zna najważniejsze cechy kultury minojskiej i mykeńskiej. Zna rodzaje ustrojów występujących w polis; wskazuje na mapie najważniejsze polis. Zna genezę ustroju Sparty. Rozumie pojęcia: hegemoniaksenofobia. Wie, kim był Likurg. Charakteryzuje wychowanie spartańskie. Wskazuje Spartę na mapie. Wymienia reformatorów ateńskiego ustroju. Przedstawia różnice między poszczególnymi ustrojami Aten. Charakteryzuje podział społeczeństwa ateńskiego. Wskazuje na mapie Persję i kierunki marszu wojsk perskich. Podaje podstawowe informacje na temat Persji. Omawia konsekwencje wojen. Zna pozycję kobiet i obcokrajowców w Atenach. Określa cele i metody wychowania młodzieży w Sparcie i w Atenach. Wyjaśnia powody klęski Aten w wojnie o hegemonię i przedstawia skutki tej wojny dla Sparty. Charakteryzuje sytuację wewnętrzną Persji. Wymienia przyczyny wypraw Aleksandra. Przedstawia cechy kultury hellenistycznej. Podaje charakterystyczne cechy religii greckiej. Charakteryzuje jońską filozofię przyrody i wymienia jej reprezentantów. Podaje konkretne przykłady osiągnięć Greków w dziedzinie architektury, rzeźby, literatury. Porównuje zasady powstania Rzymu z okolicznościami powstania greckich polis. Opisuje przebieg ekspansji Rzymu na południową część Półwyspu Apenińskiego i poza Rzym. Dokonuje analizy wojen punickich, wymienia terytoria zajęte przez Rzym w okresie cesarstwa. Omawia problem obywatelstwa w republice rzymskiej oraz istnienie armii obywatelskiej i zawodowej. Porównuje obowiązki, jakie mieli urzędnicy w republice i cesarstwie. Zna i rozumie zasady powstawania prowincji. Zna i przedstawia cechy pryncypatu i dominatu. Zna podłoże walk społecznych w Rzymie pomiędzy patrycjuszami a plebem. Wyjaśnia, na czym polegała hellenizacja religii rzymskiej. Wymienia twórców literatury rzymskiej i ich dzieła. Zna i rozumie prawne i filozoficzne systemy Rzymu. Podaje cechy architektury i sztuki rzymskiej oraz przykłady ich występowania. Potrafi ocenić wpływ barbarzyńców na kulturę rzymską i odwrotnie.</p>
Dobra	<p>Uczeń: Rozumie pojęcia: periodyzacja, personalistyczny podział dziejów, era, epoka, stulecie, i potrafi je stosować. Zna poszczególne okresy historyczne i je datuje. Wskazuje różnorodne źródła do dziejów pierwszych cywilizacji (pisane, ikonograficzne, kartograficzne, materialne) i je systematyzuje. Umie wyjaśnić i wskazać elementy składające się na istotę człowieczeństwa. Określa sedno terminu „rewolucja neolityczna”. Charakteryzuje naturę władzy faraona i jej zakres. Wyjaśnia związek religii z życiem codziennym starożytnych Egipcjan. Wyjaśnia wyjątkową nietrwałość państw w Mezopotamii. Omawia rozwój imperium perskiego. Charakteryzuje religie Indii (braminizm, buddyzm i hinduizm) oraz uzasadnia wpływ religii na ustrój polityczny.</p>

	<p>Wyjaśnia, kim byli Fenicjanie i jakie były ich główne zajęcia. Dostrzega zależność między warunkami naturalnymi a osadnictwem na Półwyspie Bałkańskim. Zna chronologię dziejów starożytnej Grecji. Zna genezę polis i wymienia różnice występujące między polis. Charakteryzuje kompetencje poszczególnych instytucji władzy w Sparcie. Wymienia grupy społeczeństwa spartańskiego. Wskazuje na mapie główne kierunki Wielkiej Kolonizacji oraz dostrzega związek między kolonią a polis. Charakteryzuje dokonania reformatorów ustroju ateńskiego. Wymienia instytucje władzy w Atenach. Dokonuje charakterystyki działań zbrojnych i wskazuje na mapie miejsca najważniejszych bitew. Zna genezę powstania Związku Morskiego. Wymienia dokonania Peryklesa. Porównuje prawa i obowiązki obywateli w Sparcie i w Atenach. Omawia rozwój terytorialny Macedonii. Wskazuje na mapie Macedonię i miejsca głównych konfliktów na terenie Grecji. Wymienia reformy Filipa II. Wyjaśnia przyczyny sukcesów Aleksandra. Podaje cechy kultury hellenistycznej. Porównuje religię Greków do religii innych państw starożytnego Wschodu. Potrafi wymienić i krótko scharakteryzować poszczególnych filozofów i szkoły filozoficzne, w tym historiografię. Potrafi periodyzować dzieje kultury greckiej, wskazuje wydarzenia przełomowe oraz ich twórców. Dokonuje analizy źródeł i mitów dotyczących dziejów Rzymu. Charakteryzuje życie w starożytnym Rzymie. Dokonuje analizy porównawczej wiedzy o Rzymie z czasów starożytnych i współczesnych. Umie podzielić rozwój terytorialny państwa na etapy. Porównuje zasięg podbojów w okresie republiki i cesarstwa. Dostrzega symptomy kryzysu państwa. Wskazuje na mapie rozwój imperium. Opisuje proces ewolucji ustroju rzymskiego u schyłku republiki. Opisuje urzędy republiki i cesarstwa. Dokonuje analizy porównawczej pryncypatu i dominatu. Przedstawia Gajusza Juliusza Cezara i Oktawiana Augusta. Charakteryzuje przemiany ustrojowe w Rzymie. Charakteryzuje pozycję społeczną i polityczną nowych warstw społecznych – arystokracji i ekwitów. Porównuje systemy religijne starożytnego Rzymu, rozróżnia judaizm i chrześcijaństwo. Zna pojęcia: synkretyzm, edykt, biskup, synod, sobór, dogmat, herezja, monastycyzm, i operuje nimi. Przedstawia zasady prawa rzymskiego. Analizuje i przedstawia twórców kultury Rzymu. Zna i rozumie pojęcie dorobek cywilizacyjny. Wymienia i opisuje osiągnięcia Rzymu i jego prowincji. Porównuje osiągnięcia rzeźbiarstwa rzymskiego z greckim.</p>
Bardzo dobra	<p>Uczeń: Wie, na czym polega krytyka zewnętrzna i wewnętrzna źródła historycznego i potrafi przeprowadzić krytykę wewnętrzną. Umie wymienić nauki pomocnicze historii i zna ich zastosowanie. Wyjaśnia, dlaczego pojawienie się rolnictwa i miast uważa się za najważniejsze etapy na drodze do wykształcenia się cywilizacji. Wymienia grupy, na które było podzielone społeczeństwo egipskie, oraz podaje czynniki, jakie determinowały ten hierarchiczny podział. Umie wyjaśnić pochodzenie i rolę Hyksosów w dziejach Egiptu. Charakteryzuje stan wiedzy Egipcjan w różnych dziedzinach i wskazuje elementy prekursorskie. Dostrzega korzyści płynące z wykształcenia pisma i wymienia zabytki piśmiennictwa. Wskazuje przykłady współczesnego wykorzystania zdobyczy Mezopotamii. Potrafi porównać rozwój polityczny i gospodarczy Indii i Chin, wskazując cechy wspólne i różnice. Dokonuje selekcji funkcjonowania norm moralnych i społecznych w Izraelu. Ocenia je oraz odnosi do współczesności. Wskazuje różnice między osadnictwem kreteńskim a mykeńskim. Omawia wpływ handlu na rozwój cywilizacyjny Krety i Myken. Przedstawia etapy zasiedlania terenów greckich przez poszczególne plemiona. Wymienia podobieństwa i różnice w sposobie funkcjonowania polis. Ocenia ustroj spartański i porównuje go z ustrojem Aten. Przedstawia charakterystykę grup społecznych. Dostrzega związek między ustrojem a wychowaniem spartańskim. Dokonuje oceny ustroju ateńskiego. Charakteryzuje funkcje poszczególnych instytucji władzy. Podaje różnice między dzisiejszą demokracją a demokracją ateńską. Zna sylwetki głównych dowódców wojskowych Grecji. Wskazuje konsekwencje utworzenia Związku Morskiego. Opisuje sytuację Aten i Sparty po wojnach z Persją. Dokonuje oceny reform Peryklesa. Charakteryzuje stan gospodarki ateńskiej w V w. p.n.e. Przedstawia przyczyny umożliwiające przejście hegemonii w Grecji przez Macedonię. Przedstawia organizację terenów podbitych. Charakteryzuje postawy ludności podbitej wobec najeźdźców. Wskazuje główne ośrodki władzy po śmierci Aleksandra Wielkiego. Wyjaśnia, jaką rolę w religii greckiej pełniły mity, i określa, jak wpływały one na oddawanie czci bogom. Potrafi wyjaśnić, dlaczego filozofia powstała narodziła się w Grecji, porównuje z grecką myślą filozoficzną dorobek cywilizacji dalekowschodnich. Wskazuje tendencje wspólne dla rozwoju greckiej nauki oraz literatury i sztuki między VI a IV w. p.n.e. Opisuje skutki osadnictwa Italików na Półwyspie Apenińskim. Podaje źródła do dziejów Rzymu i jego mieszkańców. Ocenia zasady budowy nowego państwa Rzym. Opisuje skutki wojen prowadzonych przez Rzym. Ocenia postawę dowódców rzymskich. Wie, co oznacza powiedzenie: „Kości zostały rzucone”. Opisuje politykę Rzymu na pograniczu z Germanami. Wymienia przyczyny upadku państwa. Opisuje i ocenia zmiany w zakresie roli urzędów w republice – także w odniesieniu do reform Juliusz Cezara. Zna przyczyny upadku imperium i jego trwałego podziału. Ocenia przemiany dominatu i tetrarchii oraz przedstawia sylwetki i rolę ostatnich władców. Wskazuje i omawia zależności między gospodarką a rozwojem terytorialnym państwa rzymskiego. Omawia zmiany wywołane powstaniem</p>

	instytucji kolonatu. Przedstawia rolę Jezusa Chrystusa, apostołów, pojawienia się pierwszych gmin chrześcijańskich. Stosuje poznane pojęcia i opisuje kształtowanie się nowego systemu religijnego. Wyciąga samodzielnie wnioski dotyczące osiągnięć starożytnego Rzymu. Dokonuje prezentacji źródeł dorobku cywilizacyjnego Rzymu i je analizuje. Rozumie i ocenia źródła dorobku Rzymu. Podaje najważniejsze elementy powiązań Rzymu z kulturą grecką i jego prowincjami. Przedstawia nowe idee, jakie chrześcijaństwo wniosło do sztuki i architektury rzymskiej.
Celująca	<p>Uczeń:</p> <p>Potrafi samodzielnie zaproponować periodyzację dziejów i uzasadnić zaproponowane cezury. Wyjaśnia, od kiedy historia jest nauką i co zdecydowało, że jest za nią uznawana. Wykazuje się wiedzą wykraczającą poza podstawę programową. Przez aktywne uczestnictwo w lekcji umożliwia sprawne wprowadzanie nowych treści. Przedstawia krytyczną ocenę teorii darwinistycznej na podstawie odpowiednio dobranej literatury przedmiotu. Selekcjonuje informacje odnoszące się do starożytnego Egiptu i dokonuje ocen komparatywnych. Uzasadnia tezę, że rozwój nauki przynosił korzyści całemu społeczeństwu egipskiemu. Charakteryzuje system prawny Mezopotamii i umie odnieść go do prawa współczesnego, uzasadniając przy tym własną tezę dotyczącą postępującej humanitaryzacji. Wyjaśnia, dlaczego konfucjanizm stał się ideologią państwową w Chinach, i określa wpływ, jaki wywarł na postawę Chińczyków. Wykazuje się wiedzą wykraczającą poza podstawę programową. Przez aktywne uczestnictwo w lekcji umożliwia sprawne wprowadzanie nowych treści. Wskazuje okoliczności odkrycia pozostałości kultury minojskiej i mykeńskiej. Dostrzega związek między różnymi aspektami życia codziennego a rozwojem cywilizacyjnym. Potrafi uzasadnić pogląd, że w VIII w. p.n.e. zaczęła się historia cywilizacji europejskiej. Wykazuje się znajomością tekstów źródłowych dotyczących ustroju Sparty. Przedstawia konsekwencje rozwoju ustroju spartańskiego dla polis i całej Grecji. Przedstawia konsekwencje rozwoju ustroju demokratycznego w Atenach. Wykazuje się znajomością literatury. Przedstawia rolę Aten i Sparty w walce o hegemonię w Grecji oraz konsekwencje tej rywalizacji. Wskazuje rolę Peryklesa w wykształceniu się ustroju demokratycznego w Atenach. Analizuje teksty źródłowe. Charakteryzuje stosunek Greków do Persów i potrafi wyjaśnić, dlaczego Grecy, mimo odparcia ataku potęgi perskiej, ulegli Macedończykom. Ocenia rolę Aleksandra Wielkiego w rozwoju kultur Morza Śródziemnego. Wskazuje całokształt przyczyn podjęcia wypraw przez Aleksandra. Przedstawia konsekwencje jego wypraw. Wskazuje na elementy religijne w igrzyskach. Przedstawia podobieństwa i różnice między antycznymi i współczesnymi igrzyskami olimpijskimi. Wykazuje się wiedzą wykraczającą poza podstawę programową. Potrafi uzasadnić własne zdanie na temat wpływu filozofii i greckiego stylu życia na następne pokolenia. Wykazuje się wiedzą wykraczającą poza podstawę programową. Potrafi uzasadnić własne zdanie na temat doniosłości osiągnięć kultury greckiej i jej wpływu na życie współczesne. Ocenia i porównuje współczesną wiedzę, źródła i mity dotyczące kultury Etrusków, Italików. Dokonuje ocen komparatywnych oraz analizuje źródła historyczne. Wskazuje czynniki jednoczące i różniące mieszkańców Rzymu. Dokonuje ocen komparatywnych wojen w starożytnym Rzymie i charakteryzuje sposoby ich prowadzenia. Porównuje terytorium imperium rzymskiego z zasięgiem terytorialnym państw hellenistycznych. Wskazuje zasięg obszaru kultury hellenisko-greckiej. Dokonuje oceny życia w Grecji i Rzymie. Charakteryzuje przemiany ustrojowe. Ocenia wpływ prawa rzymskiego na prawodawstwo współczesne. Przedstawia własną ocenę wad i pozytywów ustroju cesarskiego, podbudowując wypowiedź odpowiednimi przykładami. Analizuje źródła historyczne i poddaje je krytyce. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Przedstawia przyczyny kryzysu rzymskiej polityki agrarnej i wyciąga z tego wnioski dotyczące przyczyn upadku całego imperium. Uzasadnia własne zdanie. Podaje różnice między kultem publicznym a prywatnym w starożytnym Rzymie. Omawia proces powstawania religii państwowej oraz uzasadnia własne zdanie dotyczące tworzenia się ruchów uznawanych za hereetyckie. Dostrzega zależności między kulturą a nauką i innymi dziedzinami życia w Rzymie i jego prowincjach. Dostrzega znaczenie osiągnięć starożytnego Rzymu dla współczesności oraz jego wkład w rozwój kultury europejskiej i światowej. Zestawia wszystkie osiągnięcia rzymskie i na ich podstawie przedstawia obraz życia w starożytnym Rzymie. Poszerza zdobyte wiadomości o analizie źródeł. Udowadnia wkład Rzymian w rozwój światowej cywilizacji. Potrafi ocenić podporządkowanie celom kościelnym intelektualnej spuścizny starożytności i wkład wczesnośredniowiecznych uczonych w ocalenie tego dorobku..</p>

Klasa II - poziom rozszerzony okres II

Dopuszczająca	<p>Uczeń:</p> <p>Wie, czym były przywileje. Wie, w którym wieku ukształtował się sejm i z jakich izb składał. Zna pojęcia: schizma, papież, sobór, kurialiści, koncyliaryści. Zna pojęcie: herezja. Wymienia zakony powstałe w Europie. Przedstawia okoliczności przyjęcia chrztu przez Mieszka. Wymienia rodzaje renty feudalnej.</p>
---------------	--

	<p>Wskazuje na mapie najważniejsze ośrodki miejskie Europy i Polski. Pamięta o rozwoju miast w starożytności. Wymienia powinności poddanych wobec monarchy, jakie wynikały z systemu prawa książęcego. Wskazuje na mapie najstarsze europejskie uniwersytety. Wymienia style architektoniczne średniowiecza i ich główne cechy. Wymienia najważniejsze zabytki kultury średniowiecznej Polski. Zna najwybitniejszych twórców i wskazuje największe ośrodki kultury polskiej na mapie. Określa wiek, w którym na zachodzie Europy upowszechniła się sztuka romańska i gotycka. Warunki i czynniki wpływające na organizację państwa egipskiego. Wie, w którym wieku i w których krajach narodził się renesans Zna pojedyncze postaci i hasła epoki Zna dokonanie Krzysztofa Kolumba oraz chaotycznie wskazuje na przyczyny odkryć geograficznych. -Zna postać Marcina Lutera i wyjaśnia na czym polegał jego protest. Wymienia chaotycznie działania przeciw reformacji. Wymienia kraje, w których doszło do wybuchu walk. Wymienia kraje, w których doszło do wybuchu walk. Wie, w którym wieku i w których krajach narodził się barok. Zna pojedyncze postaci i hasła epoki. Wskazuje na mapie państwo polsko-litewskie i jego sąsiadów. Wymienia chaotycznie przywileje jakie uzyskała szlachta w XVI w. -Wymienia podstawowe zasady wprowadzone przez unię lubelską. -Przedstawia rolę handlu wiślanego dla Rzeczypospolitej. -Wymienia kraje z którymi Rzeczpospolita prowadziła wojny i wskazuje je na mapie. Zna pojęcia racjonalizmu i empiryzmu oraz wymienia nazwiska filozofów. -Wymienia podstawowe cechy gospodarki europejskiej w XVII w. -Pamięta znaczenie odsieczy wiedeńskiej. -Wskazuje posiadłości brytyjskie na mapie świata. -Wymienia chaotycznie wydarzenia z historii XVIII wiecznej Francji, przed wybuchem rewolucji. Zna kilka nazwisk głównych rewolucjonistów. -Wskazuje Saksonię na mapie Europy oraz wymienia władców Polski z tej dynastii. -Zna poprzedników S. A. Poniatowskiego oraz nieliczne wiadomości z okresu jego panowania. -Zna definicję oświecenia i nieliczne przejawy tej epoki w Polsce. -Zna okoliczności pierwszego rozbioru Polski.</p>
Dostateczna	<p>Uczeń: Określa cechy systemu władzy cesarskiej w Bizancjum. Wymienia zasady organizacji Kościoła. Omawia działalność Mahometa. Wymienia kierunki ekspansji arabskiej we wczesnym średniowieczu. Potrafi wymienić najważniejsze osiągnięcia kultury arabskiej. Zna wagę chrztu Chlodwiga. Zna główne zasady prawa Franków (Lex Salica) oraz definicję monarchii patrymonialnej i jej struktury. Dostrzega znaczenie epoki karolińskiej w dziejach Europy Zachodniej we wczesnym średniowieczu. Wymienia grupy, na jakie dzielili się Słowianie, oraz wie, która grupa zajmowała w X w. obszary między Odrą a Wisłą. Wskazuje na mapie państwa, które powstały w X w. na gruzach państwa wielkomorawskiego. Opisuje położenie pierwotnej domeny Piastów i ocenia, na których obszarach państwa gnieźnieńskiego zagęszczenie osadnictwa było największe w połowie X w. Wie, jakie znaczenie dla państwa miała decyzja o przyjęciu chrześcijaństwa. Wskazuje na mapie historycznej przypuszczalne granice państwa pod koniec panowania Mieszka I. Wie, że głównymi źródłami do poznania najwcześniejszego okresu dziejów Polski jest kronika, spisana na początku XII w. przez autora nazywanego Gallem Anonimem, oraz niemiecka kronika Thietmara z XI w. Zna dzieje wyprawy biskupa Wojciecha do Prus. Zna postanowienia zjazdu gnieźnieńskiego. Wskazuje na mapie historycznej ziemię przyłączone do państwa przez Bolesława Chrobrego, kraj Prusów oraz Gniezno, Poznań, Wrocław, Kraków. Opisuje przyczyny buntu ludowego, najazd księcia Brzetysława i proces odbudowy państwa przez Kazimierza Odnowiciela. Wskazuje na mapie historycznej przypuszczalne granice państwa Piastów pod koniec panowania Kazimierza Odnowiciela. Określa zakres władzy papieża w Kościele oraz jego stosunek do cesarza i innych władców świeckich. Zna pojęcie: krucjaty europejskie i odnosi je do akcji chrystianizacyjnej w kraju Prusów i Litwinów w XIII–XIV w. Wymienia przyczyny rekonkwisty hiszpańskiej oraz przyczyny i skutki krucjat. Zna przebieg wypraw krzyżowych. Podaje przesłanki, które doprowadziły do powstania państwa zakonnego. Wskazuje jego obszar na mapie. Omawia podbój Słowiańszczyzny połabskiej przez książąt niemieckich i wskazuje omawiane obszary na mapie. Wymienia czynniki, które przyczyniły się do podziału dzielnicowego Rzeszy Niemieckiej, i powody, dla których cesarz niemiecki wspierał dążenia książąt do przekształcania władanych przez nich terytoriów w samodzielne państwa polityczne. Opisuje przyczyny buntu ludowego, najazd księcia Brzetysława i proces odbudowy państwa przez Kazimierza Odnowiciela. Wskazuje na mapie historycznej przypuszczalne granice państwa Piastów pod koniec panowania Kazimierza Odnowiciela. Wymienia etapy konfliktu wewnętrznego w Polsce za rządów Władysława Hermana. Omawia wprowadzony na mocy testamentu Bolesława Krzywoustego podział kraju na cztery dzielnice. Wymienia postanowienia w sprawie następstwa tronu krakowskiego, zawarte w tzw. statucie łączyckim z 1180 r. Wskazuje na mapie główne dzielnice Polski, państwo Krzyżaków, Czechy i Brandenburgię. Wymienia przyczyny kryzysu gospodarczego w XIV-wiecznej Europie Zachodniej. Zna główne etapy wojny stuletniej. Wymienia najpoważniejsze wstrząsy społeczne we Francji i w Anglii. Wskazuje miejsca najważniejszych bitew wojny stuletniej. Zna genezę powstania państw: węgierskiego, czeskiego i ruskiego. Wymienia główne postaci związane z tematem zajęć. Omawia sytuację polityczną w Europie Środkowo-Wschodniej</p>

	<p>od XII do XIV w. Wymienia przyczyny kryzysu Kościoła w XI w. Wie, dlaczego wystąpienie Jana Husa spotkało się z tak wielką krytyką i w konsekwencji doprowadziło do jego śmierci. Wskazuje etapy ekspansji imperium osmańskiego w XIV i XV w. Odczytuje z mapy, które tereny zostały przyłączone, a które uzależnione od państwa Turków osmańskich. Potrafi opisać działalność zjednoczeniową Władysława Łokietka. Zna postać Jakuba Świnki i Jana Muskaty. Wskazuje na mapie historycznej ziemie zjednoczone przez Władysława Łokietka pod koniec jego panowania. Określa granice państwa polskiego w 1333 r. Wskazuje ziemie zajęte przez zakon krzyżacki. Wie, jak kształtowały się stosunki Polski z sąsiadami za czasów panowania Kazimierza Wielkiego. Opisuje politykę wewnętrzną Kazimierza Wielkiego, a także proces kształtowania się monarchii stanowej. Zna pojęcia: statuty piotrkowskie, statuty wiślickie. Wskazuje na mapie historycznej granice monarchii Kazimierza Wielkiego pod koniec panowania władcy. Omawia regencję Elżbiety Łokietkówny i jej rządy namiestnicze. Zna postanowienia przywileju koszyckiego i potrafi wyjaśnić jego znaczenie. Opisuje początki unii polsko-litewskiej. Zna pojęcie: unia w Krewie w 1385 r. Wymienia inne unie personalne zawarte przez władców Polski oraz wskazuje kraje i władców będących partnerami w tych układach. Wymienia decyzje drugiego pokoju toruńskiego. Wskazuje na mapie granicę podziału państwa zakonnego oraz Prusy Królewskie i Prusy Zakonne. Omawia charakter władzy i kompetencje cesarzy rzymskich. Charakteryzuje strukturę, skład i kompetencje parlamentu angielskiego. Wskazuje różnicę pomiędzy pozycją króla i księcia w państwie. Wyjaśnia, w jaki sposób Polacy podejmowali decyzje o wyborze monarchy w okresie bezkrólewia po śmierci Ludwika Węgierskiego. Wymienia formy zgromadzeń stanowych w poznanych państwach europejskich. Zna przyczyny i skutki migracji ludności żydowskiej. Wymienia kategorie ludności, jakie zamieszkiwały wieś w okresie przed lokacyjnym. Wyjaśnia, na czym polegał nowy model organizacji społecznej gminy miejskiej. Wyjaśnia, czym było prawo rycerskie i z czego wynikało jego posiadanie. Zna pojęcia: sejmik ziemski, konfederacja, statut warcki, przywilej piotrkowski. Omawia przyczyny schizmy wschodniej i wyjaśnia, na czym polegała reforma gregoriańska. Wymienia poznane już herezje i określa ich główne założenia ideowe. Charakteryzuje pobożność człowieka żyjącego w X–XI w. Zna godności w kapitule (prałatury) – prepozyt, archidiacon, dziekan, kantor, kustosz, scholastyk. Wyjaśnia, na czym polegał roczny podział uprawy w systemie trójpolowym oraz zna wady i zalety tego sposobu uprawy roli. Wymienia przyczyny powstania gmin miejskich. Omawia schemat samorządu miejskiego. Wyjaśnia, w jaki sposób Kazimierz Wielki dokonał modernizacji domeny królewskiej. Zna założenia reformy groszowej Kazimierza Wielkiego. Charakteryzuje politykę kulturalną kalifów i wymienia najważniejsze osiągnięcia kulturowe cywilizacji Dalekiego Wschodu oraz ponadczasowe osiągnięcia kultury antyku. Charakteryzuje cechy architektoniczne gotyckiej bazyliki oraz wymienia główne zabytki tego typu w Europie i w Polsce. Omawia początki piśmiennictwa w Polsce. Wyjaśnia rolę przyjęcia chrztu w 966 r. jako symbolicznego wejścia Polski w krąg kultury łacińskiej. Wymienia elementy architektoniczne charakterystyczne dla architektury romańskiej i gotyckiej. Wymienia cechy renesansu i humanizmu oraz łączy poszczególnych twórców z ich krajami i dziełami. Potrafi wymienić nazwiska żeglarzy oraz połączyć je z odkrytymi lądami i krajami które organizowały wyprawy. Zna podstawy oporu władców i Kościoła oraz przyczyny konfliktów religijnych. Wyjaśnia kogo i dlaczego nazywamy kacerzami, konwertytami, heretykami lub innowiercami. Zna postanowienia pokoju augsburskiego i westfalskiego. Charakteryzuje politykę zagraniczną Jagiellonów w XVI w. Wskazuje miejsce monarchy w systemie ustrojowym. Wymienia konsekwencje unii lubelskiej i kategoryzuje je. Wskazuje na mapie kierunki szlaków handlowych oraz potencjalne korzyści. Zna przyczyny i główne skutki wojen ze Szwecją, Rosją i Turcją oraz powstania Chmielnickiego. Charakteryzuje idee polityczne i społeczne epoki oświecenia. Podaje proces przemian następujących od merkantylizmu do liberalizmu ekonomicznego. Charakteryzuje proces uniezależnienia się Prus Księżęcych i powstania królestwa pruskiego. Charakteryzuje organizację kolonii w Ameryce Północnej i zna przyczyny ich buntu przeciw monarchii. Omawia wydarzenia od zdobycia bastylii do upadku monarchii i dyktatury jakobinów. Wymienia główne kluby polityczne i umiejscawia je na scenie. Charakteryzuje podstawy i zasady unii polsko – saskiej. Wymienia postanowienia sejmu konwokacyjnego i jego znaczenie. Charakteryzuje myśl oświeceniową i naukę w Polsce za panowania Stanisława Augusta Poniatowskiego. Charakteryzuje przebieg i postulaty konfederacji targowickiej oraz okoliczności drugiego rozbioru Polski. Charakteryzuje ustrój Francji w okresie konsulatu. Przedstawia sytuację Polaków po III rozbiore.</p>
Dobra	<p>Uczeń: Wyjaśnia, dlaczego od VII w. Cesarstwo Wschodniorzymskie nazywano Cesarstwem Bizantyńskim. Przedstawia czynniki decydujące o rozwoju cesarstwa za panowania Justyniana Wielkiego. Wyjaśnia pojęcia: islam, Koran, sunna, szyici, sunnici, kalif/kalifat, emir/emirat. Wskazuje na mapie obszary, które znalazły się w obrębie imperium arabskiego w VIII–X w. Charakteryzuje kulturę Arabów we wczesnym średniowieczu i ich stosunek do podbitej ludności. Przedstawia proces historyczny Franków. Wyjaśnia rolę Franków (dynastie Merowingów i Karolingów) w kształtowaniu monarchii wczesnego</p>

<p>średniowiecza. Omawia „renesans karoliński” i rozumie jego znaczenie w procesie kształtowania kultury zachodnioeuropejskiej. Posługuje się mapą w omawianiu rozwoju terytorialnego państwa Franków. Zna źródła historyczne odnoszące się do dziejów Franków. Omawia zmiany na obszarze zamieszkałym przez Słowian Wschodnich. Zna ośrodki w Nowogrodzie Wielkim i Kijowie oraz fakt przekazania władzy normandzkiemu wodzowi Rurykowi. Analizuje krok Włodzimierza Wielkiego przyjęcia chrztu w obrządku greckim. Wie, w jakich miejscach wznoszono grody i jakie było ich przeznaczenie. Określa styl architektoniczny palatium na Ostrowie Lednickim i wymienia charakterystyczne cechy tego stylu. Opisuje organizację państwa pierwszych Piastów. Wie, jaką rolę odgrywały w państwie drużyna książęca i grody. Zna pojęcia: monarchia patrymonialna, komes, oraz legendy o pochodzeniu dynastii Piastów. Ocenia, jakie znaczenie dla pozycji państwa polskiego miało prawo do inwestytury udzielone Bolesławowi Chrobremu przez Ottona III. Wie, jaką wagę dla kształtującej się struktury kościelnej miał fakt utworzenia metropolii gnieźnieńskiej. Opisuje panowanie Mieszka II. Zna datę koronacji królewskiej i postacie Mieclawa oraz Rychyzy. Analizuje tekst źródłowy lub fragment opracowania popularnonaukowego. Umie scharakteryzować proces kształtowania się systemu feudalnego w państwie Piastów. Wyjaśnia, w jakich okolicznościach Kościół został podporządkowany władzy świeckiej, i rozważa konsekwencje tego procesu. Określa płaszczyzny konfliktu papieżstwa z cesarstwem w XI w. Przedstawia stosunek islamu do judaizmu i chrześcijaństwa. Wie, kto władał Palestyną od starożytności do X w. Ocenia, jak układały się stosunki między Kościołem wschodnim a zachodnim chrześcijaństwem do X w. Podaje przyczyny upadku władzy zakonu krzyżackiego w Prusach. Wskazuje obszar państwa Zakonu na mapie i omawia jego rozwój terytorialny. Charakteryzuje ekspansję polityczną Rzeszy Niemieckiej na ziemię Słowian oraz akcję osadniczą, zwaną kolonizacją na prawie niemieckim. Charakteryzuje rozkwit monarchii Kapetyngów za rządów Ludwika IX Świętego. Omawia stosunki pomiędzy Anglią i Francją w XI–XII w. Porównuje terytorium państwa polskiego w czasie rządów Bolesława Chrobrego i Kazimierza Odnowiciela. Przedstawia kolejność, w jakiej Kazimierz Odnowiciel poszerzał zasięg swojej władzy terytorialnej. Wskazuje linię podziału Polski pomiędzy Zbigniewa a Bolesława po śmierci Władysława Hermana. Uzasadnia przyczyny takiego podziału. Omawia i ocenia rywalizację pierwszych seniorów (dzieci Bolesława Krzywoustego) oraz upadek dzielnic senioralnej. Określa granice państwa Henryków Śląskich. Wyjaśnia, co spowodowało upadek świetności „państwa Henryków” na Śląsku, oraz kto objął władzę w poszczególnych częściach władztwa Henryka Pobożnego po jego śmierci. Wie, kto został uznany za patrona zjednoczenia państwa polskiego, i jakie czynniki decydowały o kształtowaniu się idei jednoczenia ziem polskich. Zna i rozumie pojęcia związane z omawianym tematem, posługuje się nimi właściwie. Zna postacie związane z omawianym tematem i krótko je charakteryzuje. Umie wyjaśnić, dlaczego epidemia dżumy błyskawicznie rozprzestrzeniła się w XIV-wiecznej Europie. Wskazuje podobieństwa i różnice społecznych wstrząsów we Francji, Włoszech i w Anglii. Przedstawia na mapie zasięg terytorialny państw tego regionu Europy. Charakteryzuje stosunki Czech, Rusi i Węgier. Potrafi wskazać przyczyny i konsekwencje najazdu tatarskiego na Węgry i najazdu mongolskiego na Ruś Kijowską. Wie, kiedy i w jakich okolicznościach założono pierwszą wyższą uczelnię na ziemiach polskich. Podaje ośrodki, w których narodził się ruch reform Kościoła w XI w. Omawia stosunek władz tureckich do ludności chrześcijańskiej. Wyjaśnia turecki system danin nałożony na ludność zamieszkującą podbite tereny. Opisuje kolejne próby zjednoczenia kraju w XIII w. i panowanie Przemysławidów na ziemiach polskich. Zna postać Jana Luksemburskiego i fakt ekspansji czeskiej na Śląsku. Wskazuje na mapie historycznej ziemie polskie, które nie weszły w skład Królestwa odrodzonego przez Władysława Łokietka (Pomorze Gdańskie, Pomorze Zachodnie, ziemia lubuska, Śląsk, Mazowsze), i wyjaśnia ich sytuację polityczną. Wskazuje ziemie odzyskane, zdobyte i te, które zostały zhołdowane lub czasowo objęte zwierzchnictwem. Wymienia ziemie należące niegdyś do władztwa Piastów, które pozostawały poza obrębem państwa Kazimierza Wielkiego. Zna działania podejmowane na rzecz odzyskania ziem śląskich, pomorskich i Mazowsza. Ocenia czyn Ludwika Węgierskiego, który po szybkiej koronacji wywiózł insygnia koronacyjne na Węgry, następnie złamał w postępowaniu sądowym testament ostatniego Piasta, przede wszystkim jego zapisy dla wnuka Każka. Omawia zagadnienie sukcesji po Ludwiku Węgierskim i bezkrólewie w Polsce. Porównuje na podstawie zdobytej wiedzy organizację państwową Polski i Litwy, wskazuje podobieństwa i różnice. Zna postaci Mendoga i Giedymina. Wskazuje na mapie historycznej Wilno, Żmudź, Inflanty. Wyjaśnia okoliczności wybuchu wielkiej wojny z zakonem krzyżackim i omawia jej skutki. Zna powinności wielkiego mistrza krzyżackiego w świetle powstania lenna krzyżackiego. Wyjaśnia, na czym opierał się autorytet władzy królewskiej w średniowieczu. Omawia najważniejsze prawa i ograniczenia władzy króla oraz wie, czego oczekiwano od monarchy jako najważniejszej instytucji w państwie. Przedstawia przyczyny wprowadzenia urzędu starosty i jego funkcje. Zna podział administracyjny kraju. Przedstawia okoliczności pojawienia się w Anglii i Francji zgromadzeń stanowych. Omawia genezę stosunków feudalnych w państwie Franków. Omawia strukturę społeczną wsi późnośredniowiecznej. Omawia pozycję Żydów w średniowiecznej społeczności</p>

	<p>polskiej. Omawia okoliczności, w jakich dochodziło do wystawiania przez polskich monarchów przywilejów szlacheckich. Charakteryzuje wpływ władzy świeckiej na sytuację Kościoła i losy papieżstwa. Wymienia przyczyny reform monastycznych i powstawania nowych zakonów w X–XIII w. Omawia relacje między Kościołem a państwem za pierwszych Piastów. Wskazuje szlaki handlowe stref hanzeatyckiej i śródziemnomorskiej, wyliczając miasta znajdujące się na ich trasie. Wymienia towary, jakimi handlowano w strefie hanzeatyckiej. Omawia proces lokowania miast na Śląsku i w Małopolsce w okresie średniowiecza. Wymienia najstarsze lokacje miejskie na ziemiach polskich. Wskazuje regiony ziem polskich, w których najczęściej lokowano miasta na prawie niemieckim – magdeburskim i lubeckim. Charakteryzuje organizację wielkiej włości ziemskiej. Wymienia czynniki, które ograniczały średniowieczny handel lądowy. Porównuje dziedziny kultury, w których dominowali Grecy, z tymi, w których nowatorstwem wykazali się Rzymianie, i zestawia je z osiągnięciami renesansu karolińskiego jako naturalnej kontynuacji procesu. Wymienia najwybitniejsze dzieła literatury, architektury, malarstwa i rzeźby okresu średniowiecza oraz wyjaśnia, jak zmieniała się rola twórcy – artyści w okresie średniowiecza. Wie, kiedy literatura polskojęzyczna zaczęła powstawać na szerszą skalę. Wymienia średniowieczne dzieła polskojęzyczne i określa ich gatunek literacki. Wymienia obszary działalności Kazimierza Wielkiego i ocenia znaczenie polityki tego króla dla państwa oraz jego obywateli. Rozumie pojęcia: renesans, humanizm, utopia, mecenat. Potrafi wskazać na powiązania renesansu polskiego z europejskim. Wskazuje i rozumie przyczyny i skutki odkryć geograficznych. Wskazuje odpowiednie miejsca na mapie. Zna postulaty późnośredniowiecznych ruchów religijnych uznanych przez Kościół za hereetyckie oraz łączy je z ruchami reformacyjnymi i ich postulatami. Rozumie znaczenie pojęć: symonia, nepotyzm, celibat, nikolaizm; Potrafi wyjaśnić znaczenie soboru trydenckiego dla Kościoła katolickiego oraz które z jego postanowień najbardziej przysłużyły się Kościołowi. Wyjaśnia konsekwencje rewolucji cen, przedstawia rolę banków oraz rozumie zmiany zachodzące na wsi. Omawia rozwój filozofii i wiedzy o świecie na tle chrześcijaństwa i jego dominującej pozycji. Potrafi ukazać ciągłość polityki Rzeczypospolitej po wygaśnięciu dynastii Jagiellonów. Zna okoliczności i znaczenie zawarcia unii lubelskiej. Charakteryzuje kompetencje sejmu i wzrost jego znaczenia w państwie przy zachowaniu wagi Kościoła katolickiego. Charakteryzuje przyczyny i przebieg wolnych elekcji oraz omawia ich konsekwencje dla ustroju. Charakteryzuje społeczeństwo Rzeczypospolitej, poszczególne warstwy i ich pozycję. Wymienia poszczególnych władców i wodzów kolejnych konfliktów oraz ich wkład w prowadzone kampanie. Wyjaśnia przyczyny gwałtownego rozwoju nauki i jednoczesnego kryzysu religii. Potrafi omówić przebieg i znaczenie rewolucji agrarnej w Europie. Charakteryzuje monarchie Habsburgów austriackich Marii Teresy i Józefa II. Charakteryzuje konflikt pomiędzy koloniami a metropolią, wymienia i wskazuje miejsca bitew, zna najważniejszych dowódców oraz udział ochotników z Europy w tym Polaków. Dokonuje charakterystyki ewolucji ustroju - poszczególnych konstytucji rewolucji francuskiej. Omawia przyczyny i konsekwencje wojny północnej. Charakteryzuje przebieg i postulaty konfederacji barskiej oraz okoliczności pierwszego rozbioru. Omawia publicystykę, literaturę i sztukę klasycystyczną w Rzeczypospolitej. Zna przebieg i znaczenie insurekcji kościuszkowskiej w kwestiach przyszłości państwa i roli chłopów</p>
Bardzo dobra	<p>Uczeń: Dostrzega wpływ antyku na kształcenie w dobie średniowiecza, a zwłaszcza na system sztuk wyzwolonych. Wskazuje w organizacji Cesarstwa Bizantyńskiego elementy tradycji rzymskiej i wschodniej (hellenistycznej). Charakteryzuje zasady islamu i omawia przyczyny rozłamu tej religii (szyici i sunnici). Charakteryzuje kulturę arabską we wczesnym średniowieczu, wskazując jej osiągnięcia w poszczególnych dziedzinach. Przedstawia wpływ islamu na rozwój państwa arabskiego. Charakteryzuje struktury monarchii patrymonialnej. Omawia i charakteryzuje stosunki Franków z cesarstwem rzymskim od II do V w. oraz postanowienia prawa frankijskiego w sprawach społecznych, gospodarczych i politycznych. Wymienia nazwy stanowisk urzędników i charakteryzuje zakres ich kompetencji. Rozumie i wyjaśnia znaczenie bitwy pod Poitiers. Zna plemiona Skandynawii (Jutowie, Wandalowie, Longobardowie), które od V w. współuczestniczyły w tworzeniu nowej organizacji politycznej Europy, a w IX w. rozpoczęły proces konsolidacji politycznej Skandynawii i formowanie państw wielkoplemiennych. Wymienia etapy i kierunki ekspansji państwa gnieźnieńskiego za panowania Mieszka I. Wyjaśnia, jaką rolę odgrywała drużyna w państwie Mieszka I. Ocenia, jakie miejsce w strukturze przestrzennej państwa Piastów zajmowały tereny zaliczane do pierwotnej domeny Piastów. Wie, jakie obciążenia spoczywały na ludności w państwie Piastów. Zna pojęcia: danina, stan, powóz, przewód, podwody. Potrafi wskazać na mapie geograficznej przypuszczalny bieg granic państwa Mieszka I. Dokonuje samodzielnej, krytycznej analizy polityki Bolesława Chrobrego. Potrafi wskazać na mapie granice państwa pod koniec panowania Bolesława Chrobrego. Opisuje, jak układały się stosunki Bolesława Chrobrego z cesarstwem i innymi sąsiadami. Wyjaśnia, dlaczego Mieszko II u kresu swojego panowania nie miał sojuszników. Wymienia</p>

<p>przyczyny upadku pierwszej monarchii piastowskiej. Formuluje etapy narastania konfliktu między cesarstwem i papieżem. Ocenia polityczne skutki decyzji papieskiej o cofnięciu klątwy wobec cesarza Henryka IV. Ocenia sytuację chrześcijan w Królestwie Jerozolimskim w pierwszej połowie XII w. Omawia działania krzyżowców w zdobytych ziemiach lewantyńskich, dostrzegając przejawy kolonializmu zachodnioeuropejskich feudalów. Omawia stosunek zakonu krzyżackiego do podbitej ludności pruskiej i wskazuje elementy ideologii krucjatowej w polityce jego władz. Zna organizację wewnętrzną Zakonu. Omawia sytuację wewnętrzną Królestwa Czeskiego w XIII w. i monarchii węgierskiej po śmierci króla Stefana I. Ocenia wpływ najazdów mongolskich na dzieje wschodniej i środkowej Europy. Omawia rozbięcie polityczne Półwyspu Apenińskiego i wie, na czym polegała specyfika struktury politycznej Włoch w XI–XII w. Wyjaśnia, dlaczego najgorętszymi zwolennikami idei jedności politycznej Włoch byli uczeni i pisarze. Zna przekazy kronikarskie Galla Anonima i Wincentego zwanego Kadłubkiem dotyczące konfliktu Bolesława Śmiałego z biskupem Stanisławem. Dokonuje krytycznej analizy obu przekazów. Wyjaśnia, jak się układały stosunki między papieżem a cesarzem w okresie reform gregoriańskich i sporu o inwestyturę. Omawia etapy podboju Pomorza przez Bolesława Krzywoustego oraz relacje między władzą i Kościołem a społeczeństwem. Ocenia, co było nowym i jednocześnie najistotniejszym postanowieniem „testamentu” Krzywoustego, oraz jaka była główna przyczyna powstania dziedzicznych księstw dzielnicowych. Potrafi odtworzyć tablicę genealogiczną potomków Bolesława Krzywoustego i wskazać kolejnych „seniorów” według kryterium wieku. Potrafi wyjaśnić, co zadecydowało o poparciu Waława II przez Polaków, i na czym opierały się prawa Henryka głogowskiego do Wielkopolski. Zna przyczyny i skutki wojny stuletniej. Charakteryzuje przyczyny kryzysu gospodarczego w XIV-wiecznej Europie. Wyjaśnia, dlaczego ludność żydowską obwiniano za rozprzestrzenienie się dżumy w połowie XIV w. Charakteryzuje przyczyny i skutki wstrząsów społecznych na późnośredniowiecznym Zachodzie. Omawia sytuację polityczną krajów Półwyspu Apenińskiego i powstanie zjednoczonej Hiszpanii. Zna postanowienia Złotej Bulli i ocenia jej znaczenie dla państwa węgierskiego. Przedstawia ewolucję polityczną państw Europy Środkowo-Wschodniej w XII–XIV w. Omawia różnice, jakie zarysowały się pomiędzy poszczególnymi odłami ruchu husyckiego. Wymienia dynastie europejskie, jakie rywalizowały o tron na Węgrzech. Wymienia skutki, jakie wywarło jarzmo tatarskie na rozwój Rusi. Ocenia rolę i znaczenie cesarstwa bizantyńskiego dla świata średniowiecznego. Charakteryzuje ekspansję Turków osmańskich na Bałkanach. Wyjaśnia podłoże społeczne procesu jednoczenia ziem polskich w XIII i XIV w. oraz dokonuje krytycznej oceny działalności Władysława Łokietka. Zna genezę i przebieg wojny polsko-krzyżackiej. Wymienia ziemie, które znalazły się w bezpośrednim władaniu Kazimierza Wielkiego i były od niego zależne. Wskazuje niezależne księstwa piastowskie, które pozostały poza granicami jednoczonego państwa polskiego. Wymienia przyczyny, dla których Kazimierz Wielki zawarł umowę o następstwie tronu w Polsce z Karolem Andegaweńskim. Wyjaśnia, dlaczego Kazimierz Wielki w swoim testamencie spisanim przed śmiercią adoptował Każka słupskiego (swojego wnuka) i zapisał mu ziemie, które uważał za swoją dziedzinę. Umie opisać politykę Kazimierza Wielkiego wobec Rusi Halicko-Włodzimierskiej i znaczenie podboju tej ziemi. Wie, jakiego rodzaju związek rodzinny łączył Jadwigę Andegaweńską z Władysławem Łokietkiem. Wyjaśnia, dlaczego panowie polscy skłonni byli poprzeć kandydatkę na króla Polski tylko pod warunkiem jej stałego pobytu w Polsce. Potrafi opisać sytuację polityczną Wielkiego Księstwa Litewskiego w XIV w. Zna działania Jadwigi i Jagiełły na polu kultury i nauki. Dostrzega słabe i mocne strony unii z Litwą oraz konsekwencje jej zawarcia. Omawia politykę dynastyczną Jagiellonów w XV w. Zna przyczyny, które spowodowały, że stany pruskie wypowiedziały Krzyżakom posłuszeństwo. Podaje okoliczności unii personalnej z Węgrami. Porównuje organizację państwa wczesnofeudalnego i monarchii stanowej. Wyjaśnia okoliczności, w jakich nastąpiło przejmowanie władzy wielkksiążęcej w Polsce w XII w. i w epoce jednoczenia państwa, oraz zna czynniki, które o tym decydowały. Wyjaśnia, w jaki sposób Władysław Jagiełło rozwiązał problem sukcesji tronu po swojej śmierci. Wyjaśnia istotę wyodrębnienia się stanów w społeczeństwie średniowiecznym oraz porównuje je do podstaw, na jakich opierał się porządek społeczny w starożytnej Grecji i Rzymie. Charakteryzuje zmiany, jakie w strukturze społeczności wiejskiej przyniosła kolonizacja na prawie niemieckim. Przedstawia proces lokacji miasta i kształtowanie się samorządu. Zna i wyjaśnia różne rodzaje praw lokacyjnych. Opisuje główne przywileje, które stały się podstawą ustroju Rzeczypospolitej szlacheckiej. Umie opisać wzrost ekonomicznej i politycznej aktywności średniej szlachty w XVI w. Omawia przyczyny i postulaty reformy Kościoła w X–XI w. oraz zna zakres władzy papieża nad Kościołem w XI i XII w. Wyjaśnia, na czym polegała hierarchiczna struktura Kościoła i monarchiczna władza papieża nad Kościołem. Wymienia etapy rozwoju organizacji kościelnej na ziemiach polskich. Charakteryzuje czynniki, które określały rozwój gospodarczy Europy w średniowieczu, odwołując się m.in. do stref gospodarczych – śródziemnomorskiej i hanzeatyckiej. Wyjaśnia, na czym polegała specyfika rozwoju ośrodków miejskich w północnej i środkowej Italii. Wie, w jakich latach lokowano najczęściej miast w środkowej Europie i w których dziesięcioleciach przyrost liczby zakładanych miast był największy.</p>

	<p>Przedstawia sposób uczestnictwa Polski w wielkim handlu. Omawia i ocenia wewnętrzną politykę władców wspierających krajowy handel poprzez przywileje udzielane miastom. Dostrzega i ocenia rolę cesarstwa bizantyńskiego w przechowaniu dorobku naukowego cywilizacji grecko-rzymskiej oraz przekazaniu tradycji antycznej Europie Zachodniej. Dostrzega rosnącą rolę języków narodowych. Wskazuje drogi rozprzestrzeniania się myśli humanistycznej w Europie. Zna genezę humanizmu. Przedstawia przejawy synkretyzmu i uniwersalizmu w polskiej kulturze średniowiecza. Rozpoznaje na ilustracjach zabytki polskiej architektury średniowiecza. Charakteryzuje rozwój polskiej oświaty w średniowieczu. Porównuje na podstawie ilustracji w podręczniku architekturę gotyku w Polsce i Europie Zachodniej oraz wskazuje podobieństwa i różnice. Wymienia i klasyfikuje dzieła renesansu europejskiego i polskiego. Wskazuje na korzenie epoki, odwołuje się do antyku oraz wskazuje na nowe podejście człowieka do Boga i religii. Potrafi klasyfikować skutki i przyczyny na społeczne, polityczne i gospodarcze zarówno dla krajów europejskich jak i terytoriów podbitych. Interpretuje źródła historyczne. Omawia konflikty w poszczególnych krajach przedstawiając stanowisko cesarza i papieża. Łączy wydarzenia europejskie s historią Polski oraz wymienia główne postaci tworzące podstawy reformacji w Rzeczypospolitej. Ocenia metody postępowania obu stron. Charakteryzuje kontrreformację w Rzeczypospolitej oraz rolę zakonu jezuitów. Umieszcza na tle Europy Rzeczpospolitą. Wyjaśnia, dlaczego próba narzucenia państwom europejskim dominacji przez Habsburgów, Karola i Filipa II, zakończyła się niepowodzeniem. Wyjaśnia zasady polityki merkantylizmu, jej słabe i mocne strony, oraz jak gospodarka towarowo-pięniężna doprowadziła do zmian społecznych. Wymienia i klasyfikuje dzieła baroku europejskiego i polskiego. Charakteryzuje ideologię sarmatyzmu. Omawia przyczyny i skutki konfliktów z Turcją, Krzyżakami, Moskwą. Charakteryzuje administrację państwową i poszczególnych urzędników. Zna podstawy ruchu egzekucyjnego. Dokonuje oceny rządów Stefana Batorego i początków Zygmunta III Wazy. Ocenia strukturę etniczną i wyznaniową Rzeczypospolitej, w rozbiciu na poszczególne regiony kraju. Potrafi przedstawić ciągi przyczynowo skutkowe dotyczących poszczególnych konfliktów oraz role państw europejskich. Przedstawia znaczenie i przykłady rozwoju systemów edukacyjnych. Charakteryzuje rewolucje przemysłową, wskazuje na mapie jej główne ośrodki oraz ocenia znaczenie przemian dla przyszłości świata. Przedstawia zakres oraz znaczenie reform Piotra I i Katarzyny II w Rosji oraz pozycję państwa na arenie międzynarodowej. Umie omówić ustrój Stanów Zjednoczonych, z zachowaniem trójpodziału władzy. Zna dorobek rewolucji oraz umie podzielić go na negatywy i pozytywy bieżące oraz dalekosiężne. Przedstawia sytuację polityczną w Rzeczypospolitej za czasów Augusta III. Opisuje wydarzenia i reformy w Polsce przed Sejmem Wielkim oraz charakteryzuje obozy polityczne w czasie obrad sejmiku. Zna kierunki i osiągnięcia i znaczenie reformy oświaty. Porównuje nasz dorobek na tle innych krajów europejskich. Omawia okoliczności i znaczenie trzeciego rozbioru oraz następstwa utraty niepodległości przez Polskę.</p>
Celująca	<p>Uczeń: Dokonuje samodzielnej i krytycznej oceny polityki i kultury Bizancjum, porównując je z wczesnośredniowieczną kulturą arabską i kulturą zachodnioeuropejską. Dokonuje samodzielnej i krytycznej oceny kultury arabskiej, porównując ją z wczesnośredniowiecznymi kulturami: bizantyńską i zachodnioeuropejską. Dokonuje samodzielnej, krytycznej oceny okresu hegemonii frankijskiej na Zachodzie i oceny „renesansu karolińskiego” na podstawie dobranych przez siebie fragmentów źródeł historycznych. W cesarskiej koronacji Karola Wielkiego dostrzega konflikt papocezaryzmu z cesaropapizmem i wyjaśnia, w czym ów konflikt się wyraził. Zna i rozumie pojęcia dotyczące epoki oraz charakteryzuje jej główne postacie. Charakteryzuje okoliczności polityczne, społeczne i kulturowe kształtowania się państw słowiańskich, krytycznie odnosząc się do zagadnienia udziału obcych (niesłowiańskich) plemion w formowaniu państw słowiańskich. Wykazuje wiedzę opartą na lekturze wybranej literatury przedmiotu. Oceniana aktywność i umiejętność pracy w grupie. Ocena według punktacji przyjętej przez nauczyciela. Przedstawia sposób, w jaki Polanie stworzyli organizację państwową na ziemiach polskich. Ocenia, czy ojcowizna Piastów znajdowała się na obszarach największej aktywności osadniczej i gospodarczej oraz uzasadnia swoją tezę. Dysponuje zasobem wiedzy i umiejętności znacznie wykraczającym poza poziom wymagany na ocenę bardzo dobrą. Opisuje treść dokumentu Dagome iudex. Samodzielnie dokonuje analizy przyczyn przyjęcia chrześcijaństwa. Ocenia znaczenie aktu koronacji dla pozycji władcy, zarówno w aspekcie stosunków wewnątrzpaństwowych, jak i na arenie międzynarodowej. Uzasadnia swoją opinię. Umie dokonać porównania dwóch przekazów źródłowych dotyczących tego samego wydarzenia z czasów panowania Bolesława Chrobrego. Wskazuje etapy rozkładu struktur państwowych w latach 1025–1039 oraz określa skutki osłabienia władzy centralnej w Polsce. Analizuje krytycznie źródła historyczne. Ocenia skutki rywalizacji władzy świeckiej i duchownej w świecie chrześcijańskim. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Potrafi zająć własne stanowisko wobec omawianego problemu zarówno z perspektywy interesów Kościoła, jak i cesarstwa. W wyrażonych opiniach odwołuje się do materiałów źródłowych. Dokonuje krytycznej oceny</p>

<p>krucjat z wykorzystaniem literatury uzupełniającej. Samodzielnie analizuje, syntetyzuje i selekcjonuje gromadzoną wiedzę. Dostrzega długofalowe skutki krucjat przejawiające się w stosunkach chrześcijan i muzułmanów; omawia je i wyjaśnia. Wyjaśnia, jaki wpływ wywarło państwo zakonne na sytuację polityczną oraz rozwój gospodarczy strefy nadbałtyckiej. Wskazuje podobieństwa i różnice w rozwoju politycznym i gospodarczym Czech i Węgier. Wymienia korzyści, jakie państwa środkowej Europy osiągnęły z rywalizacji między papieżem a cesarstwem. Porównuje genezę ukształtowania się parlamentu w Anglii i we Francji oraz dostrzega podobieństwa i różnice w procesie kształtowania się europejskich systemów parlamentarnych. W wyrażanych opiniach odwołuje się do materiałów źródłowych. Omawia, jak przebiegała organizacja struktur Kościoła w Polsce w latach 1025–1079. Ocenia znaczenie uzyskania korony przez Bolesława Chrobrego, Mieszka II i Bolesława Szczodrego w kontekście późniejszych wydarzeń. Uzasadnia tezę, że koronacja była wyrazem potęgi państwa lub ambicji jego władcy. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Porównuje materiał ikonograficzny i samodzielnie wyciąga wnioski dotyczące symboliki oraz zakresu władzy poszczególnych Piastów. Wie, gdzie i kiedy w starożytności istniała kolegialna forma sprawowania władzy, oraz czy okoliczności powierzania władzy nad wybraną prowincją w państwie Piastów zdarzały się już wcześniej. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Omawia życie polityczne w Polsce czasów Kadłubka na podstawie fragmentów jego kroniki. Ocenia relacje między monarchą a społeczeństwem. Uzasadnia, czy książęta piastowscy byli władcami absolutnymi, oraz kto i w jakich okolicznościach podejmował decyzje polityczne. Wymienia czynniki, które zadecydowały o tym, że zjednoczenie ziem polskich stało się zasługą Władysława Łokietka. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Charakteryzuje konsekwencje wojny stuletniej dla Francji i Anglii. Formułuje własną ocenę społeczno-gospodarczych i politycznych procesów przebiegających w późnośredniowiecznej Europie. Analizuje teksty źródłowe i samodzielnie konstruuje wnioski dotyczące omawianego tematu, konfrontuje je z opiniami zawartymi w wybranej literaturze uzupełniającej. Charakteryzuje główne problemy społeczno-polityczne regionu w omawianym okresie. Przedstawia własną ocenę procesów politycznych i społeczno-gospodarczych w państwach Europy Środkowo-Wschodniej, opierając ją na analizie źródeł historycznych oraz wybranej lekturze uzupełniającej. Omawia zmiany polityczne na Półwyspie Bałkańskim na przełomie XIII i XIV w. Porównuje współczesne podziały polityczne Bałkanów z zasięgiem panowania osmańskiego w XV w. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Dysponuje zasobem wiedzy i umiejętności znacznie wykraczającym poza poziom wymagany na ocenę bardzo dobrą. Wymienia przyczyny utraty Pomorza Gdańskiego przez Łokietka. Ocenia skutki próby zbrojnego odzyskania Pomorza. Wie, na jakiej podstawie opierały się roszczenia Jana Luksemburskiego do korony polskiej. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Umie dokonać samodzielnej, krytycznej oceny postaci Kazimierza Wielkiego i prowadzonej przez niego polityki. Dostrzega skutki decyzji króla w sprawach następstwa tronu i krzyżackiej. Porównuje politykę prowadzoną przez Władysława Łokietka z działaniami jego syna Kazimierza. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Wyjaśnia, dlaczego Ludwik Węgierski musiał rokować z polskimi elitami kwestię sukcesji w Królestwie Polskim. Omawia okoliczności i tryb podejmowania decyzji politycznych przez polskich dostojników i szlachtę. Dokonuje analizy tekstu źródłowego lub fragmentu opracowania popularnonaukowego związanego z omawianą problematyką. Umie ocenić unię polsko-litewską zarówno z punktu widzenia historiografii polskiej, jak i litewskiej. Wyjaśnia, co dla Krzyżaków oznaczał związek Polski i Litwy. Ocenia, kto odniósł większą korzyść z zawarcia unii – Polska czy Litwa. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Wyjaśnia, w jaki sposób Władysław Jagiełło zapewnił dziedziczenie tronu swojemu najstarszemu synowi, i przedstawia inne możliwe rozwiązania. Omawia politykę dynastyczną Jagiellonów w XV w. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Opisuje formy uczestniczenia społeczeństwa w rządzeniu państwem od VI do XV w. Porównuje rozwój władzy królewskiej w Niemczech, Francji i Anglii w okresie od X do XV w. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Samodzielnie omawia ewolucję ustroju państwa polskiego od pierwszych Piastów do Ludwika Węgierskiego oraz ocenia wagę i kierunek tych przemian dla przyszłości państwa. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Omawia genezę i rozwój dwuizbowego sejmku oraz relacje zachodzące między sejmkami. Zna kompetencje poszczególnych urzędników. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Przedstawia i ocenia różnice w rozwoju demograficznym poszczególnych części Europy. Wskazuje okresy wzrostu i depresji demograficznej oraz wie, czy na te zmiany mogły mieć wpływ wydarzenia polityczne. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Wymienia i ocenia korzyści płynące z kolonizacji gruntów nowych i z prawa niemieckiego. Przedstawia i ocenia przyczyny, które sprawiły, że zasady nowej organizacji wsi i czynszu upowszechniły się również we wsiach z dawnym polskim prawem. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Przedstawia sposób, w jaki mieszczanie Europy Zachodniej organizowali samorządną i niezależną wspólnotę mieszkańców, oraz umie go odnieść do sytuacji na ziemiach polskich. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Charakteryzuje początkowy etap demokracji szlacheckiej, dostrzegając zarówno jej słabości, jak i zalety. Ocenia politykę wewnętrzną polskich władców wobec stanu szlacheckiego. Krytycznie analizuje tekst źródłowy. Wyjaśnia, jak zmieniła się rola soborów</p>

<p>w życiu wewnętrznym Kościoła, oraz zna przyczyny, które doprowadziły do wzrostu i upadku autorytetu papieża. Ocenia postać Grzegorza VII przez krytyczną analizę tekstów źródłowych. Wyjaśnia różnice między herezjami wywodzącymi się z ruchu dobrowolnego ubóstwa a katarami. Samodzielnie ocenia, czy wśród poglądów średniowiecznych heretyków są poglądy akceptowane przez współczesny Kościół katolicki. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Ocenia rolę i znaczenie duchownych oraz Kościoła w tworzeniu struktur monarchii Piastów. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Wyjaśnia, na czym polegał postęp w rolnictwie w XI i XII w. i jaki wpływ wywarł na strukturę włości feudalnej. Porównuje produkcję rzemieślniczą z wytwarzaniem towarów w systemie nakładczym. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Omawia czynniki sprzyjające procesowi urbanizacji Europy i wyjaśnia, czy proces ten przebiegał w sposób jednolity w całej Europie między XII a XV w. Wskazuje elementy średniowiecznego układu przestrzennego, które przetrwały do czasów współczesnych. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Ocenia znaczenie, jakie dla rozwoju państwa miały skutki wynikające z postępów osadnictwa oraz rozwoju rzemiosła i handlu. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Zna rodzaje ośrodków edukacyjnych w średniowiecznej Europie i wie, które z nich przetrwały do dzisiaj. Wyjaśnia, dlaczego dla określenia rozkwitu nauki w czasach karolińskich i w XII w. używamy terminu renesans. Wymienia elementy średniowiecznej kultury umysłowej, które przetrwały do naszych czasów. Ocenia przemiany światopoglądowe. Wskazuje przyczyny rosnącej roli języków narodowych. Wykazuje się znajomością treści dzieł literackich. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Wykazuje się znajomością dzieł polskiej literatury średniowiecznej. Wskazuje elementy rodzime w kulturze polskiego średniowiecza. Krytycznie analizuje źródła historyczne. Wymienia argumenty uzasadniające słuszność nadania ostatniemu Piastowi przydomka „Wielki”. Krytycznie analizuje historyczne źródła pisane i ikonograficzne. Potrafi samodzielnie ocenić samodzielność dorobku renesansowego, omawia i rozumie nową pozycję artysty oraz zmiany społeczne i religijne wywołane przez nowy nurt. Posługuje się i interpretuje źródła historyczne. Wykazuje się wiedzą wykraczającą poza podstawę programową; dzięki aktywnemu uczestnictwu w lekcji umożliwi sprawne wprowadzanie nowych treści. Potrafi przedstawić krytyczną ocenę odkryć oraz interpretować samodzielnie źródła historyczne. Samodzielnie dokonuje oceny postaw poszczególnych władców czy możnych w Europie jak i w Rzeczypospolitej. Potrafi interpretować źródła historyczne, dokonuje oceny polskiej tolerancji. Ocenia konsekwencje, jakie dla wzajemnych stosunków między katolikami i protestantami. miało stwierdzenie że „poza katolicką wiarą nikt nie może być zbawiony”. Uzasadnia swoje zdanie. Porównuje i charakteryzuje na przykładach formy rządów ukształtowane w Europie w XVI i XVII w. Wykazuje się wiedzą wykraczającą poza podstawę programową; sprawnie łączy zmiany we wszystkich dziedzinach życia oraz w poszczególnych państwach europejskich. Potrafi samodzielnie ocenić dorobek baroku, omawia i rozumie zmiany społeczne i religijne wywołane przez nowy nurt. Posługuje się i interpretuje źródła historyczne. Wskazuje przykłady polskich małżeństw dynastycznych oraz potrafi przedstawić pozycję Polski w aspekcie europejskim. Wykazuje się znajomością tekstów źródłowych dotyczących ustroju Rzeczypospolitej; przedstawia konsekwencje rozwoju oligarchizacji życia politycznego. Wykazuje się znajomością tekstów źródłowych dotyczących ustroju Rzeczypospolitej; ocenia akt konfederacji warszawskiej, na tle całej Europy. Wykazuje się znajomością tekstów źródłowych dotyczących gospodarki i społeczeństwa, potrafi analizować źródła statystyczne. Porównuje rozwój Polski do innych krajów europejskich. Wykazuje się znajomością tekstów źródłowych dotyczących wojen prowadzonych przez Rzeczpospolitą. Ocenia całość konfliktów na tle Europy. Uzasadnia stwierdzenia, że wiek XVIII to „wiek filozofów, rozumu i postępu” wskazuje elementy przemian ustrojowych dokonywanych pod wpływem tych idei. Rozumie zasady działania parlamentaryzmu brytyjskiego w XVIII w. oraz jego powiązania z arystokracją finansową i postawą królów angielskich. Przedstawia wszelkie przemiany na mapie oraz potrafi przedstawić ich znaczenie dla państwa polskiego. Porównuje monarchię absolutną i absolutyzm oświecony. Ocenia dokonania Amerykanów oraz ich nowy ustój na tle innych krajów Europy oraz łączy to z ideami oświecenia. Ocenia i porównuje zmiany ustrojowe we Francji z rewolucją amerykańską i wcześniejszą angielską. Charakteryzuje przemiany gospodarczo społeczne oraz rozwój kultury i początki oświecenia w Polsce. Dokonuje oceny postanowień Konstytucji 3 Maja oraz zestawia ją z analogicznymi ustawami Francji i Stanów Zjednoczonych. Analizuje krytycznie źródła dotyczące epoki. Zestawia przemiany obyczajowe, społeczne i naukowe z przemianami w gospodarce. Analizuje źródła historyczne i poddaje je krytyce. Analizuje krytycznie źródła historyczne; wskazuje na przyczyny kryzysu państwa polskiego w odniesieniu do całej polityki europejskiej XVIII w. Uzasadnia własne zdanie.</p>
